

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/66/2024
Identifikačné číslo spisu:	8119215669
Dátum vydania rozhodnutia:	28.05.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8119215669.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eriky Šobichovej a členov senátu JUDr. Martina Vladíka a Mgr. Petra Melichera, v spore žalobkyne V. U., narodenej XX. R., zastúpenej JUDr. Milanom Szöllössym, advokátom, Košice, Mlynská 28, proti žalovanému KOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, Bratislava, Štefanovičova 4, IČO: 00585441, zastúpená JUDr. Baltazár Mucska, advokát, Bratislava, Vajnorská 55, o zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 8C/54/2019, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 18. januára 2024 sp. zn. 17Co/2/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaný má právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobkyni.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Prešov (súd prvej inštancie, resp. prvoinštančný súd) rozhodol tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni z titulu zvýšenia sťaženia spoločenského uplatnenia (SSU) sumu 2.180 eur v lehote do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (I. výrok), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II. výrok) a žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobkyni trovy konania v rozsahu 100 % (III. výrok). Súd prvej inštancie v predmetnej veci už rozhodol o nároku na zvýšenie SSU rozsudkom zo dňa 23. 4. 2021, keď priznal žalobkyni z uplatneného nároku vo výške 14.537 eur, sumu 10.176 eur.

2. Mimoriadne zvýšenie SSU súd prvej inštancie odôvodnil tým, že z výsluchu žalobkyne zistil, že táto pred nehodou spolu s manželom obhospodarovala veľkú záhradu, kde pestovali plodiny, tiež chovali hospodárske zvieratá, no keďže sa už žalobkyňa v dôsledku zdravotných obmedzení nemôže podieľať na týchto činnostiach, pestujú už iba na oveľa menšej ploche a chovajú už iba sliepky. Žalobkyňa už nemôže napr. doma umyť okná a musí si zavolať na pomoc dcéru alebo švagrinú. Žalobkyňa zároveň uviedla, že sa stará aj o 85 ročnú svokru, ktorá je síce mobilná, avšak nevie si navariť, vyprať a takisto ju za pomoci dcéry aj sprchuje. Poukázala na to, že v minulosti vykonávala aj ťažšie, mužské práce, avšak v súčasnosti to už nemôže robiť, pretože má bolesti v nohe. Dostáva kŕče, v noci nespí a silné

bolesti pociťuje aj pri zmene počasia. Uviedla, že v minulosti pôsobila vo folklórnom súbore G., avšak po nehode prestala byť jeho členkou. Po nehode pribrala, nemôže cvičiť, berie lieky od bolesti. V minulosti jazdila na bicykli, chodila na túry, na bežky, čo už teraz robiť nemôže. Nemôže si tiež kľaknúť, čupnúť a zmenil sa jej aj intímny život.

3. Súd prvej inštancie mal na základe výsluchu žalobkyne, ako aj ďalších svedkov preukázané, že u žalobkyne došlo k trvalej a zásadnej zmene pri uspokojovaní jej životných a spoločenských potrieb. Je čiastočne nesebestačná, odkázaná na pomoc druhých a je vylúčená z plnohodnotného osobného, rodinného a spoločenského života, ktorý predtým viedla. Je obmedzená vo svojich záľubách, kultúrnom využití, resp. športe. Má traumy z cestovania autom. Stala sa invalidnou s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť až o 70 %. Úraz utrpela vo veku iba 47 rokov a možno očakávať, že jej zdravotné ťažkosti sa vekom budú iba zhoršovať.

4. Pri určení výšky priznaného zvýšenia SSU vychádzal súd prvej inštancie z toho, že v danom prípade 50 % - tné zvýšenie predstavuje sumu 14.537 eur a z tejto sumy priznal 15 %, čo predstavuje výšku 2.180 eur, ktorú považoval za primeranú vzniknutým následkom. Nespochybnil závažnosť obmedzení žalobkyne vo všetkých oblastiach jej života, ale považoval za potrebné ponechať priestor aj pre prípady ešte závažnejšieho poškodenia zdravia. Poukázal na to, že sa nejedná o prípad ležiaceho pacienta, u ktorého je nevyhnutné podávanie umelej výživy, polohovanie, s ktorým by bola vylúčená akákoľvek komunikácia a pod.

5. O trovách konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. - Civilný sporový poriadok (CSP) v spojení s § 255 ods. 1, § 256 ods. 1 a § 257 CSP a poukázal na to, že žalobkyňa mala úspech v časti základu uplatneného nároku, pričom jej nárok závisel od znaleckého posudku, resp. od úvahy súdu, preto priznal žalobkyni nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 100 %.

6. Na základe odvolania žalobkyne (napadla výrok II. rozsudku súdu prvej inštancie) a odvolania žalovaného (napadol výrok I. a výrok III rozsudku súdu prvej inštancie) Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako odvolací súd) rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti potvrdil. Výrokom II. odvolací súd priznal žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobkyni v rozsahu 100 %.

7. Predmetom prieskumu odvolacieho súdu zostalo iba odvolanie žalobkyne v časti, v ktorej súd prvej inštancie nárok žalobkyne nad sumu 2.180 eur zamietol.

8. Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu žalobkyne poukázal na to, že táto sa sama, v rámci svojho výsluchu vyjadrila, že ona osobne sa dokonca ešte stará o svokra, za čo poberá aj opatrovateľský príspevok. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že súd prvej inštancie už vo svojom prvotnom rozsudku zo dňa 23. 4. 2021 poukázal na to, že žalobkyňa vo svojom výsluchu uviedla (zápisnica zo dňa 7. 10. 2020 - čl. 144 spisu), že sa stará o svoju 85 ročnú svokru, ktorá je síce mobilná, avšak nevie si navariť, vyprať a tiež ju s pomocou dcéry aj sprchuje. Z doplnenia jej výsluchu, realizovaného na pojednávaní dňa 20. 9. 2022 (čl. 222 spisu), vyplynulo, že v minulosti pracovala ako predavačka, neskôr v keramickej dielni a následne opatrovala svokru a teraz opatruje svokra, za čo poberala opatrovateľské. Uvedené skutkové zistenia sú podľa názoru odvolacieho súdu veľmi významné pre posúdenie nároku žalobkyne, pričom aj keď je nesporné, že žalobkyňa pri nehode utrpela viacero zranení, ktoré zanechali trvalé následky, už z prvotného posudku o SSU zo dňa 11. 3. 2019 vyplýva, že okrem poúrazového obmedzenia hybnosti lumbo - sakrálnej chrbtice, ktoré bolo vyhodnotené ako stredne ťažké s príznakmi koreňového dráždenia vľavo, boli ďalšie obmedzenia charakterizované ako „ľahké“. Zároveň odvolací súd nespochybňuje skutočnosť, že žalobkyňa je obmedzená vo svojom rodinnom, pracovnom, kultúrnom a športovom živote, a že nemôže vykonávať určité činnosti, ktoré pred nehodou vykonávať mohla, čo je ale nepochybne obsiahnuté v základnom hodnotení SSU, ako aj v jeho lekárskom zvýšení tak, ako to akceptovala na základe odborného vyjadrenia znaleckej organizácie forensic.sk. Je zrejmé, že pokiaľ bola žalobkyňa schopná po nehode starať sa predtým o svokru a v súčasnosti o svokra, tak aj keď sú jej obmedzenia zrejme z predložených zdravotných posudkov, je

zároveň podľa názoru odvolacieho súdu zrejme, že sťaženie spoločenského uplatnenia u nej nie je v takom rozsahu, aby si nebola schopná zabezpečiť samoobslužné činnosti, resp. primerane sa postarať o domácnosť a dokonca aj o ďalšiu osobu. Pokiaľ súd prvej inštancie uviedol, že žalobkyňa nie je schopná napr. umyť si okná, tak odvolací súd dodáva, že táto sa zároveň vyjadrila, že má strach vyjsť na stoličku, aby nespadla, a preto okná už od nehody neumýva. Vyjadrila sa tiež, že má problém zohnúť sa, resp. kľaknúť si, ale zároveň uviedla, že vie pozbierať ovocie zo zeme, resp. aj poupratovať kuchyňu, povysávať, pretože má rada čistotu a poriadok.

9. Odvolací súd mal za to, že inštitút sťaženia spoločenského uplatnenia predstavuje odškodnenie a satisfakciu zranenej osoby z titulu poškodenia jej zdravia, pričom už základný počet bodov, resp. rozsah jednotlivých diagnóz určuje ich závažnosť a v prípade, pokiaľ je toto sťaženie závažnejšie, zákon umožňuje hodnotiacemu lekárovi zvýšiť SSU až o 100 %. V danom prípade bolo SSU aj zvýšené, a to položka 304a - poúrazové obmedzenie hybnosti krčnej chrbtice o 75 % a položka 304d - poúrazové obmedzenie hybnosti lumbosakrálnej chrbtice o 50 %. Takéto odborné zvýšenie SSU akceptovala aj samotná žalobkyňa a aj podľa názoru odvolacieho súdu takýto rozsah zvýšenia primerane odráža obmedzenia žalobkyne v jej živote. Každé ďalšie zvýšenie SSU podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. musí, podľa názoru odvolacieho súdu, odrážať natolko mimoriadne okolnosti, že sa poskytuje napr. osobám, ktoré trpia kvadruplégiou, resp. paraplégiou, alebo inými závažnými obmedzeniami, v dôsledku čoho sú pripútaní na lôžko, úplne alebo v prevažnej miere odkázaní na pomoc inej osoby, pričom v danom prípade, práve naopak, sa samotná žalobkyňa vyjadrila, že aj po nehode poskytovala a poskytuje starostlivosť svojej svokre, resp. svokrovi. Za týchto okolností mal za to, že v danom prípade neexistujú dôvody hodné osobitného zreteľa, na základe ktorých by bolo možné odvolaniu žalobkyne vyhovieť, a teda priznať vyššie odškodnenie, než vo výške 2.180 eur, bez ohľadu na to koľko má správne vyjadrovať 15 % - tné zvýšenie, keďže súd rozhoduje určitou sumou zvýšenia SSU a v predmetnej veci rozhodol sumou 2.180 eur. Práve naopak, skutkové zistenia v prejednávanej veci skôr nasvedčujú tomu, že v danom prípade nie sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa pre zvýšenie SSU, avšak s ohľadom na skutočnosť, že odvolací súd nemohol prihliadať na odvolanie žalovanej, výrok o priznaní zvýšenia SSU nadobudol právoplatnosť, rovnako ako výrok o trovách prvoinštančného konania. S poukazom na uvedené preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti, t. j. vo výroku II., ktorým zvýšenie SSU nad sumu 2.180 eur zamietol, podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

10. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP s použitím § 262 ods. 1, § 255 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní bol úspešný žalovaný, preto mu súd priznal voči neúspešnej žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

11. Proti predmetnému rozsudku podala dovolanie žalobkyňa, a to proti výroku I. a výroku II. rozsudku odvolacieho súdu. Dovolanie podala z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

11.1. Vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP uviedla, že odvolací súd sa dopustil svojvôle pri výklade ust. § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z., keď ho vykladal v rozpore s jeho doslovným znením, pričom poprel jeho zmysel a účel. V predmetnom ustanovení sa uvádza uznanie invalidity ako jeden z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Odvolací súd však napriek tomuto zneniu ustanovenia uplatnil pri jeho aplikácii podstatne zužujúci výklad, keď za dôvody hodné osobitného zreteľa označil len prípady kvadruplégie, paraplégie a pripútania na lôžko. Samotné prípady uznania invalidity však zahrňujú mnoho širšie spektrum prípadov. Odvolací súd rovnako v extrémnom rozpore so skutkovým zistením, že žalobkyňa je invalidná v miere 70 % nepovažoval jej prípad za hodný osobitného zreteľa v zmysle § 5 ods. 5 predmetného zákona, pričom toto ustanovenie výslovne uznanie invalidity za prípad hodný osobitného zreteľa uvádza. Ďalej uvádzala, že rozsudok súdu prvej inštancie tvorí s rozsudkom odvolacieho súdu funkčnú jednotu. Rozsudok súdu prvej inštancie je však nekonzistentný, zmätočný a protirečivý, nakoľko súd prvej inštancie na jednej strane uviedol, že žalobkyňa má nárok na zvýšenie náhrady podľa § 5 ods. 5 zákona 437/2004 Z. z. o 15 %, v skutočnosti však sumou 2.180 eur priznal len zvýšenie o 7,5 %, keďže zvýšenie náhrady nevypočítal z náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia určenej podľa počtu bodov v lekárskom posudku zo sumy 29.074 eur, ale už zo samotného žalobkyňou uplatneného nároku na zvýšenie náhrady, ktorý predstavoval podiel 50 % z náhrady podľa

počtu bodov (zo sumy 14.537 eur). Ani rozsudkom odvolacieho súdu táto nekonzistentnosť a zmätočnosť neboli odstránené.

11.2. Vo vzťahu k dovolaniu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od riešenia právnej otázky: aké dôvody je možné považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.. Podľa názoru odvolacieho súdu je možné za dôvody hodné osobitného zreteľa považovať iba mimoriadne prípady, kedy osoby trpia kvadruplégiou, paraplégiou alebo takými obmedzeniami, v dôsledku ktorých sú pripútaní na lôžko, úplne alebo v prevažnej miere odkázaní na pomoc inej osoby. Tento právny názor odvolacieho súdu je v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu s poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/212/2010 uverejnené v zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí pod R 35/2013. Z uvedeného vyplýva, že k výkladu ustanovenia § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. je potrebné pristúpiť úplne opačným spôsobom, než ako k nemu pristúpil odvolací súd.

11.3. Odvolací súd vyložil ustanovenie predmetného § 5 ods. 5 tak, že toto je možné aplikovať ešte na užšie spektrum prípadov než sú prípady uznania invalidity, uvedené v tomto ustanovení. Invaliditu je však možné priznať a v praxi sa často priznáva aj v menej závažných prípadoch, ako len v prípadoch kvadruplégia, paraplégia či pripútania na lôžko. Už len samotný pojem uznanie invalidity výslovne zakotvené v ustanovení § 5 ods. 5 zákona zahŕňa širšie spektrum prípadov ako uvádza odvolací súd. Potvrdzuje to aj prípad žalobkyne, ktorá hoci nemá kvadruplégiu, paraplégiu, nie je pripútaná na lôžko, predsa bola uznaná za invalidnú s významnou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v miere 70 %. Z vyššie uvedeného rozhodnutia dovolacieho súdu vyplýva, že ustanovenie § 5 ods. 5 je potrebné vykladať ešte rozširujúcim spôsobom, pretože pod toto ustanovenie môžu spadať vzhľadom na individuálne okolnosti daného prípadu aj iné prípady, ako prípady uznania invalidity. Z uvedeného je teda zrejmý rozpor právneho názoru odvolacieho súdu riešenie právnej otázky, ktoré prípady je možné zahrnúť pod prípady hodné osobitného zreteľa podľa § 5 ods. 5 predmetného zákona s právnym názorom dovolacieho súdu. V dôsledku nesprávneho riešenia vedenej právnej otázky sa odvolací súd nevenoval odvolacím námietkam žalobkyne, pretože mal za to, že žalobkyňa vôbec nie je prípadom hodným osobitného zreteľa, a teda ich v podstate vôbec nemalo byť priznané žiadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 predmetného zákona. V neposlednom sa odvolací súd nezaoberal ani zmätočnosťou rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý na jednej strane uviedol, že žalobkyňa má nárok na zvýšenie náhrady podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 o 15 %, v skutočnosti však sumou 2.180 eur priznal len zvýšenie 8 a pol %, keď zvýšenie náhrady nevypočítal z náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia určenej podľa počtu bodov v lekárskom posudku, ale už zo samotného žalobkyňou uplatneného nároku na zvýšenie náhrady, ktorý predstavoval podiel 50 % z náhrady podľa počtu bodov.

11.4. Žalobkyňa zároveň žiada alternatívne posúdiť dovolanie aj podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

11.5. Žalobkyňa poukázala na to že, ak by mal odvolací súd za to, že v jeho doterajšej rozhodovacej praxi bola riešená len právna otázka či možno zahrnúť pod prípady hodné osobitného zreteľa podľa § 5 ods. 5 zákona len prípady uznania invalidity alebo aj iné prípady a rozhodnutie odvolacieho súdu od riešenia takejto právnej otázky nezáviselo, prípadne, že rozpor právneho posúdenia otázky možných dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 5 ods. 5 zákona odvolacím súdom nie je možné z doteraz riešených právnych otázok v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyvodiť, potom podaným dovolaním alternatívne uplatnila aj tento dovolací dôvod. Riešenou právnou otázkou by v danom prípade bola otázka, ktoré prípady je možné považovať za prípady hodné osobitného zreteľa podľa § 5 ods. 5 zákona, či za tieto prípady je možné považovať len tie najzávažnejšie prípady ako kvadruplégia, paraplégia a pripútanie na lôžko, alebo podľa individuálnych okolností aj iné prípady, ktoré takúto úplne maximálnu závažnosť nedosahujú.

11.6. Podľa názoru odvolacieho súdu je možné za dôvody hodné osobitného zreteľa podľa uvedeného ustanovenia považovať iba mimoriadne prípady tak ako bolo uvedené. Tento právny názor odvolacieho súdu je nesprávny, je aj v rozpore so samotným doslovným znením ust. § 5 ods. 5 zákona 437/2004 Z. z.. Ustanovenie § 5 ods. 5 predmetného zákona taxatívne nekonkretizuje, kedy sa v prípade poškodeného jedná o prípad hodný osobitného zreteľa s výnimkou invalidity. Zo samotného pojmu hodný osobitného zreteľa je však zrejmé, že pôjde o prípady, v ktorých ani na základe odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia nemôže byť dostatok tým odškodnením s prihliadnutím na okolnosti, na ktoré je potrebné osobitným spôsobom prihliadnuť a náležitým spôsobom ich odškodniť zvýšením

základnej náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu do 50 %. Hoci sa jedná o relatívne neurčitú právnu normu, táto zároveň poskytuje príklad, aké prípady môžu byť považované za hodné osobitného zreteľa. Ako takýto prípad uvádza invaliditu poškodeného, teda podstatné zníženie schopnosti poškodeného vykonávať zárobkovú činnosť. Samotné znenie ustanovenia § 5 ods. 5 naznačuje, akými úvahami sa súd spracovával pri posudzovaní, či sa v danom prípade jedná o prípad hodný osobitného zreteľa a v akom rozsahu je primerané zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Z predmetného ustanovenia vyplýva, že výnimočnosť prípadu neznamena to, že poškodený musel byť pred úrazom mimoriadnym spôsobom zapojený do niektorej z oblastí spoločenského života, alebo že musí ísť o úplne najzávažnejší prípad ako napríklad kvadruplégia, paraplégia či pripútanie na lôžko. Ako 1 z výnimočných prípadov toto ustanovenie označuje invaliditu poškodeného. Ak teda vezmeme do úvahy, že prípad invalidity neznamena úplnú stratu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, ale len jej podstatné obmedzenie, ako aj skutočnosť, že invalidita nezávisí od prípadného vrcholového či mimoriadneho zapojenia sa do niektorej z oblastí spoločenského života, potom nemôže byť podmienkou ani iných dôvodov hodných osobitného zreteľa v zmysle § 5 ods. 5 úplné vylúčenie z výkonu činnosti, respektíve mimoriadny spôsob zapojenia sa do niektorej z oblastí spoločenského života.

11.7. Vzhľadom na to je možné uzavrieť, že prípadom hodným osobitného zreteľa v zmysle § 5 ods. 5 je každý dôvod znamenajúci podstatné obmedzenie poškodeného niektorej z významných oblastí ľudského života (osobnej, rodinnej, partnerskej, pracovnej, voľnočasovej a podobne). V tomto smere poukázala aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky - rozhodnutie 2Cdo/170/2008 29. 10. 2009. V tejto súvislosti s posudzovaním otázky či daný prípad je hodný osobitného zreteľa a v akom rozsahu si dovolila poukázať na to, že podľa jej názoru v praxi dochádza niekedy k preceňovaniu ustanovenia § 5 ods. 5 ako prostriedku pre odlišenie tých najzávažnejších prípadov.

11.8. To zásadne popiera a vyvracia argument, že priznanie zvýšenia náhrady v závažnom prípade, ktorý však nedosahuje úplne maximálnu závažnosť, naruša či popiera princíp proporcionality resp., že nijakým spôsobom je nespravodlivé voči osobám s najzávažnejším poškodením zdravia, resp., že stiera rozdiely vo výške náhrady medzi menej závažnými a tými najzávažnejšími prípadmi. Podľa názoru žalobkyne zvýšenie náhrady podľa § 5 ods. 5 má zohľadniť a spravodlivo odzrkadliť osobitné okolnosti konkrétneho prípadu aj v prípade, že daný prípad nedosahuje stupeň maximálnej závažnosti, pričom však ide o poškodenie zdravia, ktoré podstatným spôsobom zasiahlo do života poškodeného a jeho ďalšieho uplatnenia. Práve to vystihuje pojem prípad hodný osobitného zreteľa pri použití ustanovení § 5 ods. 5 zákona.

11.9. Vzhľadom na uvedené žiadala rozsudok odvolacieho súdu zrušiť resp. zmeniť vo výroku II. tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobkyni zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia 12.357 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Zároveň si uplatnila aj náhradu trov dovolacieho konania.

12. K dovolaniu sa písomne vyjadril žalovaný. Uviedol, že zotrváva na všetkých vyjadreniach prezentovaných pred súdom prvej inštancie a aj príslušným odvolacím súdom. Rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie považuje za vecne správny a právne udržateľný. Dovolanie nespĺňa zákonné predpoklady. Navrhol dovolanie odmietnuť. Žalobkyňou uvádzané dovolacie dôvody nie sú podľa žalovaného preukázané, tak ako ich formuluje žalobkyňa nespĺňajú základné požiadavky zákonných ustanovení dovolania. Nie je možné prijať záver o tom, že by sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe. Rozhodnutie, na ktoré poukazuje žalobkyňa s ohľadom na skutkový rámec v relevantných otázkach je odlišné, a preto je na prípad neopodstatnené. Poukázal na to, že každé rozhodnutie o priznaní mimoriadneho zvýšenia sťaženia spoločenského uplatnenia je založené na riešení individuálnych otázok, ktoré nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady, a to i vo vzťahu k dôvodom hodným osobitného zreteľa. Posúdenie dôvodov hodných osobitného zreteľa záviselo od úvahy súdu.

12.1. Odvolací súd iba príkladmo poukázal na závažnosť prípadov hodných osobitného zreteľa, v ktorých považuje za spravodlivé priznať mimoriadne zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia v rozsahu 50 %, neustálil, že iba v týchto prípadoch je to možné. Vo vzťahu k dovolaniu podľa § 420 písm. f) CSP žalovaný uviedol, že uvádzané dôvody žalobkyňou sú neodôvodnené a neznamenajú porušenie práva na spravodlivý proces. Rozhodnutie odvolacieho súdu má všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP. Ak dovolací súd dovolanie neodmietne, žiadal, aby bolo dovolanie zamietnuté, zároveň si uplatnil aj náhradu trov dovolacieho konania.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je dôvodné.

13.1. Žalobkyňa podala dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Dovolací súd najskôr pristúpil k posúdeniu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

13.2. Žalobkyňa vyvodzovala prípustnosť podaného dovolania na základe ust. § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, keď vytýkala odvolaciemu súdu svojvoľnosť pri výklade ust. § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z., a to v rozpore s jeho doslovným znením. Keď podľa jej názoru uznanie invalidity nepovažoval za prípad hodný osobitného zreteľa v zmysle zákonného znenia § 5 ods. 5 predmetného zákona. Rovnako v rámci tohto dovolacieho dôvodu poukazovala na protirečivosť odôvodnenia, jeho vnútornú rozpornosť. Namietala aj rozpornosť odôvodnenia súdu prvej inštancie, keď konštatoval 15 % zvýšenie náhrady, pričom bolo priznané len 7,5 % zvýšenie. Taktiež namietala nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, keď sa tento nevenoval odvolacím námietkam žalobkyne, pretože mal za to, že žalobkyňa vôbec nie je prípadom hodným osobitného zreteľa, a teda jej v podstate vôbec nemalo byť priznané žiadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 predmetného zákona.

13.3. Podľa ust. § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13.4. Judikatúrou konkretizovaný obsah práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) je veľmi pestrý. Procesné elementy tohto práva zdôrazňujú „stanovený postup“, teda dodržanie procesných pravidiel v konaní ako celku pred všeobecným súdom. Nezávislosť jeho rozhodovania sa uskutočňuje v ústavnom a zákonom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Jedným z takýchto princípov, predstavujúcim súčasť práva na riadny proces, vylučujúcim svojvoľu pri rozhodovaní, je i povinnosť súdu svoje rozhodnutie odôvodniť spôsobom zakotveným v ustanovení § 220 ods. 2 a 3 CSP. Z odôvodnenia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. V prípade, kedy sú právne závery súdu v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, alebo ignorujú kogentnú normu, či popierajú všeobecne akceptované chápanie dotknutého právneho inštitútu, treba také rozhodnutie považovať za stojace v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy, ako i čl. 1 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

13.5. Porušenie práva na spravodlivý (riadny) proces nie je však možné vykladať tak, že by sa dovolateľovi garantoval úspech v konaní, či sa zaručovalo právo na rozhodnutie zodpovedajúce jeho predstavám. Obsahom tohto ústavou a dohovorom zaručeného práva je zaistenie práva na spravodlivé (riadne) súdne konanie, v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Okolnosť, že dovolateľ so závermi či názormi odvolacieho súdu nesúhlasí, nemôže sama osebe založiť dôvodnosť dovolania.

13.6. Pojem „právo na spravodlivý proces“ teda podľa názoru najvyššieho súdu zahŕňa nielen „postup súdu“ ako jeho „faktickú“ činnosť, ale (najmä) aj nesprávne súdne rozhodnutie, v dôsledku ktorého nemohol účastník konania (dovolateľ) uplatniť svoje práva pred okresným i krajským súdom.

13.7. Podľa nálezu Ústavného súdu SR (III. ÚS 330/2013) súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré odborne, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom žiadanej súdnej ochrany. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť riadne a právne správne odôvodniť svoje rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti prípadu.

13.8. Prípustnosť dovolania však dovolací súd musí skúmať skôr, než sa pustí do meritórneho (vecného) prejednávania dovolacích dôvodov. Už z toho vyplýva, že dovolací súd nemôže prípustnosť dovolania posudzovať podľa výsledku vecného prejednávania dovolania (jeho dôvodov). Rovnako nie je logické, aby dovolací súd uznesením odmietol dovolanie ako neprípustné z dôvodu, že podľa jeho názoru nejde o porušenie práva na spravodlivý proces, alebo preto, že nie je opodstatnený iný dovolací dôvod. Vo všetkých týchto prípadoch (fázach konania) nejde totiž už o prípustnosť, ale o dôvodnosť dovolania a obsah i forma rozhodnutia dovolacieho súdu sa musí riadiť ustanovením § 448 a § 449 CSP.

13.9. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné, a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody, alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

14. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

14.1. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval, a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

14.2. Rozhodnutie je nepreskúmateľné vtedy, keď jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porovnaj závery vyplývajúce zo stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2). Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od

riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku, ako aj vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, priečiacu sa pravidlám logického uvažovania.

14.3. Podľa § 387 ods. 1 až 3 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

(2) Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

(3) Odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

14.4. Podľa § 393 ods. 1 až 4 CSP odvolací súd v písomnom vyhotovení rozhodnutia uvedie označenie súdu, mená a priezviská sudcov rozhodujúcich vo veci, presné označenie strán a ich zástupcov, iných subjektov, označenie prejednávanej veci, výrok, odôvodnenie, poučenie o prípustnosti dovolania, lehote na podanie dovolania, o náležitostiach dovolania a povinnom zastúpení advokátom v dovolacom konaní, deň a miesto vyhlásenia.

(2) V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uvedie stručný obsah napadnutého rozhodnutia, podstatné zhrnutie skutkových tvrdení a právnych argumentov strán v dovolacom konaní, prípadne ďalších subjektov, ktoré dôkazy v dovolacom konaní vykonal a ako ich vyhodnotil, zistený skutkový stav a právne posúdenie veci, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax; ustanovenia § 387 ods. 2 a 3 tým nie sú dotknuté. Odôvodnenie rozhodnutia senátu obsahuje aj pomer hlasov, akým bolo rozhodnutie prijaté.

(3) Ak sa súd odkloní od ustálenej rozhodovacej praxe, odôvodnenie rozhodnutia obsahuje aj dôkladné odôvodnenie tohto odklonu.

(4) Jednotlivé odseky odôvodnenia rozhodnutia sa označujú arabskými číslicami.

15. Z obsahu súdneho spisu dovolací súd zistil, že žalobkyňa sa žalobou doručenou súdu dňa 15. 10. 2019 domáhala voči žalovanému zaplata sumy 12.459 eur s 5 % ročným úrokom z omeškania od 10. 09. 2019 do zaplata z titulu sťaženia spoločenského uplata a z titulu zvýšenia sťaženia spoločenského uplata sumy vo výške 20.766,50 eura.

15.1. Okresný súd Prešov rozsudkom sp. zn. 8C/54/2019 z 23. apríla 2021 zastavil konanie v časti o zaplata náhrady za sťaženie spoločenského uplata vo výške 12.459 eur z 5 % úrokom z omeškania od 10. 09. 2019 do zaplata a v časti zvýšenia zo sťaženia spoločenského uplata vo výške 6.230 eur. Súd zároveň žalovaného zaviazal na zaplata a z titulu zvýšenia sčasti sťaženia spoločenského uplata sumou 10.176 eur (35 %) a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

15.2. Krajský súd v Prešove uznesením pod sp. zn. 17Co/28/2021 z 26. apríla 2022 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcom výroku (10.176 eur) a vo výroku o trovách konania. Výrok súdu prvej inštancie v prevyšujúcej časti zamietla (4.360,50 eura) zostal právoplatný

15.3. Následne Okresný súd Prešov rozsudkom pod sp. zn. 8C/54/2019 z 20. septembra 2022 rozhodol to tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobkyni z titulu zvýšenia sťaženia spoločenského uplata sumu 2.180 eur v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku (výrok I). Výrokom II. v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (7.996 eur).

15.4. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Prešove rozsudkom pod sp. zn. 17Co/2/2023 z 18. januára 2024 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti potvrdil. V bode 9., 10. a 11. odôvodnenia uviedol: „Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu žalobkyne poukázal na to, že táto sa sama, v rámci svojho výsluchu vyjadrila, že ona osobne sa dokonca ešte stará o svokra, za čo poberá aj opatrovateľský príspevok. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že súd prvej inštancie už vo svojom prvotnom rozsudku z 23. apríla 2021 poukázal na to, že žalobkyňa vo svojom výsluchu uviedla, (zápisnica zo dňa 7. 10. 2020 - čl. 144 spisu), že sa stará o svoju 85 ročnú svokru, ktorá je síce mobilná, avšak nevie si navariť, vyprať a tiež ju s pomocou dcéry aj sprchuje. Z doplnenia jej výsluchu, realizovaného na pojednávaní dňa 20. 9. 2022 (čl. 222 spisu) vyplynulo, že v minulosti pracovala ako predavačka, neskôr v keramickej dielni a následne opatrovala svokru a teraz opatruje svokra, za čo poberala opatrovateľské. Uvedené skutkové zistenia sú podľa názoru odvolacieho súdu veľmi významné pre posúdenie nároku žalobkyne, pričom aj keď je nesporné, že žalobkyňa pri nehode utrpela viacero zranení, ktoré zanechali trvalé následky, už z prvotného posudku o SSU zo dňa 11. 3.

2019 vyplýva, že okrem poúrazového obmedzenia hybnosti lumbo - sakrálnej chrbtice, ktoré bolo vyhodnotené ako stredne ťažké s príznakmi koreňového dráždenia vľavo, boli ďalšie obmedzenia charakterizované ako „ľahké“. Zároveň odvolací súd nespochybňuje skutočnosť, že žalobkyňa je obmedzená vo svojom rodinnom, pracovnom, kultúrnom a športovom živote, a že nemôže vykonávať určité činnosti, ktoré pred nehodou vykonávať mohla, čo je ale nepochybne obsiahnuté v základnom hodnotení SSU, ako aj v jeho lekárskom zvýšení tak, ako to akceptovala na základe odborného vyjadrenia znaleckej organizácie forensic.sk. Je zrejmé, že pokiaľ bola žalobkyňa schopná po nehode starať sa predtým o svokru a v súčasnosti o svokra, tak aj keď sú jej obmedzenia zrejmé z predložených zdravotných posudkov, je zároveň podľa názoru odvolacieho súdu zrejmé, že sťaženie spoločenského uplatnenia u nej nie je v takom rozsahu, aby si nebola schopná zabezpečiť samoobslužné činnosti, resp. primerane sa postarať o domácnosť a dokonca aj o ďalšiu osobu. Pokiaľ súd prvej inštancie uviedol, že žalobkyňa nie je schopná napr. umyť si okná, tak odvolací súd dodáva, že táto sa zároveň vyjadrila, že má strach vyjsť na stoličku, aby nespadla, a preto okná už od nehody neumýva. Vyjadrila sa tiež, že má problém zohnúť sa, resp. kľaknúť si, ale zároveň uviedla, že vie pozbierať ovocie zo zeme, resp. aj poupratovať kuchyňu, povysávať, pretože má rada čistotu a poriadok.

10. Odvolací súd mal za to, že inštitút sťaženia spoločenského uplatnenia predstavuje odškodnenie a satisfakciu zranenej osoby z titulu poškodenia jej zdravia, pričom už základný počet bodov, resp. rozsah jednotlivých diagnóz určuje ich závažnosť a v prípade, pokiaľ je toto sťaženie závažnejšie, zákon umožňuje hodnotiacemu lekárovi zvýšiť SSU až o 100 %. V danom prípade bolo SSU aj zvýšené, a to položka 304a - poúrazové obmedzenie hybnosti krčnej chrbtice o 75 % a položka 304d - poúrazové obmedzenie hybnosti lumbosakrálnej chrbtice o 50 %. Takéto odborné zvýšenie SSU akceptovala aj samotná žalobkyňa a aj podľa názoru odvolacieho súdu takýto rozsah zvýšenia primerane odráža obmedzenia žalobkyne v jej živote. Každé ďalšie zvýšenie SSU podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. musí, podľa názoru odvolacieho súdu, odrážať natolko mimoriadne okolnosti, že sa poskytuje napr. osobám, ktoré trpia kvadruplégiou, resp. paraplégiou, alebo inými závažnými obmedzeniami, v dôsledku čoho sú pripútaní na lôžko, úplne alebo v prevažnej miere odkázaní na pomoc inej osoby, pričom v danom prípade, práve naopak, sa samotná žalobkyňa vyjadrila, že aj po nehode poskytovala a poskytuje starostlivosť svojej svokre, resp. svokrovi.

11. Za týchto okolností mal za to, že v danom prípade neexistujú dôvody hodné osobitného zreteľa, na základe ktorých by bolo možné odvolaniu žalobkyne vyhovieť, a teda priznať vyššie odškodnenie, než vo výške 2.180 eur, bez ohľadu na to koľko má správne vyjadrovať 15 % - tné zvýšenie, keďže súd rozhoduje určitou sumou zvýšenia SSU a v predmetnej veci rozhodol sumou 2.180 eur. Práve naopak, skutkové zistenia v prejednávanej veci skôr nasvedčujú tomu, že v danom prípade nie sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa pre zvýšenie SSU, avšak s ohľadom na skutočnosť, že odvolací súd nemohol prihliadať na odvolanie žalovanej, výrok o priznaní zvýšenia SSU nadobudol právoplatnosť, rovnako ako výrok o trovách prvoinštančného konania.“

15.5. Súd prvej inštancie žalobkyni priznal s poukazom na § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia, podľa bodu 33. odôvodnenia uvádza: „...,Vzhľadom na vyššie uvedené je súd toho názoru, že obmedzenie žalobkyne nemožno vyjadriť len základným odškodnením za sťaženie spoločenského uplatnenia. Žalobkyni by v prípade navýšenia o 50 % bolo možné priznať maximálne sumu vo výške 14.537 eur. Súd žalobkyni priznal zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu 15 % zo sumy 14.537 eur, t. j. v sume 2.180 eur, ktorú považoval za primeranú vzniknutým následkom. Súd nespochybnil závažnosť obmedzení žalobkyne vo všetkých oblastiach jej života, no považoval za potrebné ponechať priestor aj pre prípady ešte závažnejších poškodení zdravia. Pri úvahe o primeranosti zvýšenia tejto náhrady o 15 % mal súd na zreteli, že v danom prípade nedošlo k úplnému ochrnutiu končatín, ktoré by znamenalo úplnú stratu schopnosti akéhokoľvek pohybu. Nejedná sa ani o prípad ležiaceho pacienta, u ktorého je nevyhnutné podávanie umelej výživy, polohovanie, a s ktorým by bola vylúčená akákoľvek komunikácia a pod...“

15.6. Predmetom preskúmania zo strany dovolacieho súdu bol dovolateľkou napadnutý potvrdzujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd potvrdil výrok rozsudku súdu prvej inštancie - v prevyšujúcej časti žalobu zamieta, teda výrok, ktorým nebolo priznané zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia nad sumu 2.180 eur.

15.7. Podľa dovolacieho súdu odvolací súd nevykladal ust. § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. v rozpore s jeho doslovným znením, veď napokon bolo žalobkyni priznané zvýšenie SSU vo výške 2.180

eur, do ktorého výroku vzhľadom na jeho právoplatnosť, nakoľko tento výrok nebol predmetom odvolania (ako aj správne konštatoval odvolací súd) nemohol odvolací súd už zasiahnuť. Zvýšenie SSÚ nebolo priznané nad stanovený rozsah (nad sumu 2.180 eur), čo bolo vyjadrené výrokom rozsudku súdu prvej inštancie - v prevyšujúcej časti žalobu zamieta, čo odvolací súd zdôvodnil v bodoch 9., 10., z ktorých bodov vyplýva, že len v najzávažnejších prípadoch je možné priznať zvýšenie SSÚ podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. (dovolací súd dodáva, že v zmysle uvedeného § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. až do 50 %, čo zodpovedá aj doterajšej judikatúre najvyššieho súdu, na ktorú dovolací súd poukáže nižšie).

15.8. Dovolací súd uvádza, že aj keď na prvý pohľad vyznieva odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu zmätočne, nie je tomu tak, keďže odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie a odôvodnenie rozsudku súdu odvolacieho tvoria vzájomnú jednotu. Odvolací súd uviedol, že vzhľadom na zistenia vo veci, keď nebolo sporné, že žalobkyňa utrpela pri dopravnej nehode viacero zranení, ktoré zanechali trvalé následky, už z prvotného posudku o SSU zo dňa 11. 3. 2019 vyplýva, že okrem poúrazového obmedzenia hybnosti lumbo - sakrálnej chrbtice, ktoré bolo vyhodnotené ako stredne ťažké s príznakmi koreňového dráždenia vľavo, boli ďalšie obmedzenia charakterizované ako „ľahké“. Zároveň odvolací súd nespochybňoval skutočnosti, že žalobkyňa je obmedzená vo svojom rodinnom, pracovnom, kultúrnom a športovom živote, a že nemôže vykonávať určité činnosti, ktoré pred nehodou vykonávať mohla, čo je ale nepochybne obsiahnuté v základnom hodnotení SSU, ako aj v jeho lekárskom zvýšení tak, ako to akceptovala na základe odborného vyjadrenia znaleckej organizácie forensic.sk. Je zrejmé, že pokiaľ bola žalobkyňa schopná po nehode starať sa predtým o svokra a v súčasnosti o svokra, tak aj keď sú jej obmedzenia zrejmé z predložených zdravotných posudkov, je zároveň podľa názoru odvolacieho súdu zrejmé, že sťaženie spoločenského uplatnenia u nej nie je v takom rozsahu, aby si nebola schopná zabezpečiť samoobslužné činnosti, resp. primerane sa postarať o domácnosť a dokonca aj o ďalšiu osobu. Vzhľadom na všetky tieto zistenia, nemal za to, že by žalobkyni priznal vyššie odškodnenie než vo výške 2.180 eur, bez ohľadu na percentuálne vyjadrenie v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.. Dovolaciemu súdu sa uvedený záver javí ako správny (čo rovnako nižšie posúdi), aj keď je zrejmé, že nebolo priznané 15 % zvýšenie SSÚ, ale nižšie ako správne uvádza žalobkyňa (pozn. dovolacieho súdu - 50 % zo sumy 29.074 je 14.537, pričom suma 2.180 eur predstavuje 7,5 % zvýšenie SSÚ, nie 15 %).

15.9. Dovolatelka napadla predmetný rozsudok aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP s právnou otázkou: 1. aké dôvody je možné považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.. Ako odklon poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/212/2010 publikované pod R 35/2013. Alternatívne žiadala pripustiť dovoláciu otázku podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP., 2. ktoré prípady je možné považovať za prípady hodné osobitného zreteľa podľa § 5 ods. 5 zákona 437/2004 Z. z., či za tieto prípady je možné považovať len tie najzávažnejšie prípady ako kvadruplégia, paraplégia a pripútanie na lôžko alebo podľa individuálnych okolností aj prípady, ktoré takúto úplne maximálnu závažnosť nedosahujú.

16. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

16.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je relevantná len právna (nie skutková) otázka. Pripomenúť treba, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

16.2. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421) táto otázka spadá. Takéto určenie významovo nespadá pod vymedzenie dovolacieho dôvodu. Skúmanie prípustnosti dovolania je tak vecou dovolacieho súdu, ktorý ale nie je viazaný jeho vymedzením (I. ÚS 51/2020). Označenie konkrétneho rozhodnutia (judikatúry) najvyššieho

súdu nie je v zmysle ustanovenia § 428 CSP obligatórnou náležitosťou dovolania. Argumentácia dovolateľa konkrétnou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu je nad rámec zákonných požiadaviek a dovolací súd ňou nie je viazaný (III. ÚS 76/2021 aj III. ÚS 701/2022). Právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa § 432 CSP tvoria jeden celok, a preto najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktnie len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil „na konkrétnom riadku svojho podania“. Je užitočné sa pozrieť aj na dovolací dôvod, vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť, (a) či od tejto otázky záviselo namietané rozhodnutie, a (b) či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP (I. ÚS 336/2019).

16.3. Dovolací súd udáva, že k výkladu pojmu - dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z., že v tomto smere je judikatúra súdov pomerne ustálená a zastáva názor, že osobitné zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia (ďalej „SSU“) podľa § 5 ods. 5 je primárne určené pre prípady, kedy prišlo k poškodeniu zdravia, a ktoré poškodenie má preukázateľné nepriaznivé následky pre život poškodeného (na jeho uspokojovanie životných a spoločenských potrieb). Je na úvahe súdu, aby v každom jednotlivom prípade sám uvážil, či je dané použitie § 5 ods. 5 zák. č. 437/2004 Z. z. a podľa svojho uváženia posúdil, či ide o prípad hodný osobitného zreteľa. O prípad hodný osobitného zreteľa podľa vyhladanej judikatúry ide v takých prípadoch poškodenie zdravia, ktoré má preukázateľné nepriaznivé dôsledky nielen pre život (uspokojovanie životných potrieb), ale aj pre uplatnenie v spoločnosti. Podľa judikatúry sa zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia neobmedzuje iba na prípady priznanej invalidity a vysokej úrovne predchádzajúceho uplatnenia v spoločnosti, ale je opodstatnené aj v iných prípadoch, v ktorých to odôvodňujú okolnosti zistené vykonaním dokazovania v jednotlivých prípadoch. (napr. NS SR sp. zn. 8Cdo/142/2018).

16.4. „Za dôvody hodné osobitného zreteľa treba považovať napríklad to, ak poškodený v dôsledku škodovej udalosti príde o možnosť realizovať sa v zamestnaní alebo, keď sa jeho harmonické a spokojné manželstvo v dôsledku úrazu podstatne zmení, prípadne vyústi do odcudzenia alebo rozvodu. Ďalej treba brať v tejto súvislosti do úvahy aj také skutočnosti, ako napríklad neschopnosť poškodeného vykonávať osobnú hygienu v plnom rozsahu a nutnosť pomoci s tým súvisiacu, problémy s obliekaním sa, obmedzenia pri šoférovaní, nemožnosť robiť v záhrade, na chalupe, problémy s prácou na rebríku alebo nutnosť prestať so záľubami v podobe napr. športových aktivít, hoci aj rekreačných a pod.

82. Čo sa týka dôvodov hodných osobitného zreteľa, ešte aj v súčasnosti sporové strany používajú ako argument rozhodnutie publikované pod číslom R 10/1992, ktoré znie: „Predpokladom primeraného zvýšenia sumy zodpovedajúcej základnému počtu bodov zisteného lekárom (podľa § 6 ods. 2 vyhlášky č. 32/1965 Zb.) je existencia takých skutočností, ktoré umožňujú záver, že obmedzenia poškodeného nemožno vyjadriť len základným odškodnením za bolesť alebo sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré už samotné predstavuje náhradu za preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre životné úkony poškodeného a pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb a úloh.“

83. K uvedenému uvádzame, že tento judikát už považujeme za prekonaný a odkazujeme napríklad na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/170/2008, kde súd k okolnostiam hodným osobitného zreteľa konštatoval: „Okolnosti hodné osobitného zreteľa by mali byť posudzované s ohľadom na individuálneho poškodeného bez ohľadu na to, či jeho spôsob života pred poškodením vykazoval znaky vysokého spoločenského angažovania v oblastiach umenia, vedy, športu či politiky, alebo viedol tzv. bežný život. Uprednostňovanie určitých spoločensky preferovaných povolaní a voľnočasových aktivít nazeraných ako vysoko kultúrne pred iným zamestnaním (v tomto prípade povolaním baníka) a bežnými rodinnými aktivitami (záhrada, vnúčence) je nekorektné nielen z hľadiska etiky, ale, a to najmä, je v konečnom dôsledku porušením zásady rovnosti účastníkov občianskeho konania a ochrany slabšieho prítomnej osobitne vo veciach pracovných, rodinných a najnovšie vo veciach ochrany spotrebiteľa.“

84. Uvedený právny názor sa objavil aj v rozhodovacej činnosti nižších súdov, keď s prihliadnutím na poškodenie zdravia navrhovateľky došlo k deklarácii dôvodov hodných osobitného zreteľa, pretože sporovej strane nemôže byť na ujmu skutočnosť, že u nej nešlo o spoločensky preferované zamestnanie (pestevná činnosť), a že sa venovala iba bežným aktivitám (záhradka, čítanie, vyšívanie). (---VOLČKO, V. PÁZMÁNY, T. TOMKOVÁ, K. a kol. 2019. Zákon o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia komentár. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019. 200 s. ISBN: 978-80-571-0094-2)“.

16.5. Dovolací súd uvádza, že ustanovenie § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. patrí k právnym

normám s relatívne neurčitou (abstraktnou) hypotézou, to znamená k právnym normám, ktorých hypotéza nie je konkrétne stanovená právnym predpisom, ale závisí od úvahy súdu. Toto ustanovenie prenecháva súdu, aby v každom jednotlivom prípade sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neobmedzeného okruhu okolností, a aby sám podľa svojho uváženia posúdil, či ide o „prípád hodný osobitného zreteľa“ a - v prípade kladného záveru - rozhodol tiež o tom, aké zvýšenie tejto náhrady je v posudzovanom prípade primerané. Úvaha súdu v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. však nie je celkom voľná, lebo právny predpis ju usmerňuje tým, že rámcovo stanovuje predpoklady pre vznik nároku na základnú výmeru odškodnenia a tiež hľadiská, ktoré treba mať na zreteli. Pokiaľ zákon stanovuje rozpätie prípustného zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (až o 50 %), je nepochybné, že rozsah zvýšenia tejto náhrady musí byť diferencovaný. Diferenciácia rozsahu zvýšenia tejto náhrady musí vystihovať individuálne okolnosti každého prípadu.

16.6. Zákon č. 437/2004 Z. z. stanovuje, že náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia musí byť primeraná povahe následkov pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného.

16.7. Pri rozhodovaní o zvýšení náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia súd zohľadňuje jednak tie stránky, ktoré sú spoločné pre život všetkých ľudí, (možnosť vykonávať bežné životné úkony, postarať sa o svoju hygienu, stravovanie, obliekať sa, žiť prípadne rodinným životom, realizovať sa v partnerskom vzťahu, mať deti), jednak tie stránky, ktoré sú osobitné u každého jednotlivca zvlášť vzhľadom na jeho spoločenské dovtedajšie pôsobenie, (stupeň jeho angažovanosti v najrozmanitejších sférach spoločenského života, za ktoré už doterajšia súdna prax považuje napríklad oblasť kultúry, športu, umenia, politiky, vedy). Jednotiacim hľadiskom pri určovaní adekvátneho zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia je, aby obe tieto stránky boli zohľadnené tak, že ich vzájomná jednota vyjadrí primeranosť priznanej náhrady vo vzťahu k povahe následkov poškodenia zdravia. V prípade niektorého poškodeného je v praxi opodstatnené klásť dôraz na prvú z uvedených stránok, v prípade iného poškodeného (naopak) na druhú spomenutú stránku; rozhodujúcou však zostáva ich jednota.

16.8. Dovolací súd v nasledujúcej časti poukáže na rozhodnutia, ktoré sa venovali aplikácii § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. a je potrebné z nich vychádzať:

16.9. Právna veta z rozsudku NS SR sp. zn. 5Cdo/212/2010 publikovaný pod R 35/2013 znie: „Uznanie invalidity je jedným, nie však jediným dôvodom hodným osobitného zreteľa pre zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov.“

Ďalej z jeho odôvodnenia vyplýva, že, Naznačenému interpretačnému prístupu, ktorý treba zvoliť aj v prípade § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z., nezodpovedá záver súdov, v zmysle ktorého výlučne iba priznanie invalidity (resp. invalidného dôchodku) je dôvodom hodným osobitného zreteľa zakladajúcim poškodenému nárok na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Takýto záver z uvedeného ustanovenia nemožno vyvodiť ani pri gramatickom a logickom výklade. V texte ustanovenia sa totiž uvádzajú „prípady“ (pozn. v pluráli) hodné osobitného zreteľa, akým je „uznanie invalidity“ (pozn.: v singulári); nestanovuje sa v ňom ale ako podmienka zvýšenia náhrady „rozhodnutie“ o invalidite (resp. o invalidnom dôchodku). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu musí súd na základe výsledkov vykonaného dokazovania zistiť zdravotný stav poškodeného a, i keď poškodený nebol uznaný invalidným (resp. nebol mu priznaný invalidný dôchodok), musí vyhodnotiť rozsah jeho zdravotného poškodenia z aspektov významných pre posúdenie jeho nároku na zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia. V zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. je uznanie invalidity iba jedným, nie však jediným dôvodom hodným osobitného zreteľa, pri splnení ktorého môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50 %. Opačný výklad by bol zužujúci a nezodpovedajúci zmyslu zákona.“

16.10. Dovolací súd konštatuje, že súdy sa od uvedeného rozhodnutia neodchýlili, je zrejmé, že z neho vychádzal aj súd prvej inštancie (pozri bod 30. odôvodnenia) a ani odvolací súd ust. § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. nezúžil, keď na tie najzávažnejšie prípady poukazoval len na príkladmo.

17. Z rozhodnutia NS SR sp. zn. 3Cdo/209/2017 vyplýva právna veta: „Zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. sa neobmedzuje len na prípady vysokej úrovne predchádzajúceho uplatnenia poškodeného v spoločnosti (v kultúrnej, umeleckej, športovej a podobnej sfére života), ale je opodstatnené aj v prípadoch ďalších, v ktorých to odôvodňujú individuálne okolnosti zistené vykonaným dokazovaním. V praxi všeobecných súdov ide o okolnosti najrozmanitejšej povahy, ktoré môžu, avšak nemusia odzrkadľovať mieru spoločenského angažovania sa poškodeného pred škodovou udalosťou.“

17.1. Z rozhodnutia NS SR sp. zn. 8Cdo/46/2018 vyplýva: „13. Sťaženie spoločenského uplatnenia je stav v súvislosti s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh (§ 2 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z. z.). Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia sa poskytuje jednorazovo; musí byť primeraná povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti (§ 4 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z.). V prípadoch hodných osobitného zreteľa, akým je uznanie invalidity, môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50 % (§ 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.).

14. Úvaha súdu o primeranosti zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. nie je voľná. Súd musí dbať o to, aby priznaná výška tejto náhrady bola založená na objektívnych a rozumných dôvodoch, a aby medzi výškou priznanej náhrady a spôsobenou škodou existoval vzťah primeranosti. Pri rozhodovaní o zvýšení náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia súd zohľadňuje jednak tie stránky, ktoré sú spoločné pre život všetkých ľudí, (možnosť vykonávať bežné životné úkony, postarať sa o svoju hygienu, stravovanie, obliekať sa, žiť prípadne rodinným životom, realizovať sa v partnerskom vzťahu, mať deti), jednak tie stránky, ktoré sú osobitné u každého jednotlivca zvlášť vzhľadom na jeho spoločenské dovtedajšie pôsobenie, (stupeň jeho angažovanosti v najrozmanitejších sférach spoločenského života, za ktoré už doterajšia súdna prax považuje napríklad oblasť kultúry, športu, umenia, politiky, vedy). Jednotiacim hľadiskom pri určovaní adekvátneho zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia je, aby obe tieto stránky boli zohľadnené tak, že ich vzájomná jednota vyjadrí primeranosť priznanej náhrady vo vzťahu k povahe následkov poškodenia zdravia. V prípade niektorého poškodeného je v praxi opodstatnené kľásť dôraz na prvú z uvedených stránok, v prípade iného poškodeného (naopak) na druhú spomenutú stránku; rozhodujúcou však zostáva ich jednota (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu z 21. júna 2018, sp. zn. 3Cdo/209/2017).

15. V posudzovanej veci žalobca, ktorého zdravie bolo poškodené v dôsledku dopravnej nehody, požadoval zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v maximálnom možnom rozsahu, t. j. o 50 %. Za dôvody hodné osobitného zreteľa pre takéto zvýšenie považoval priznanú invaliditu s poklesom vykonávať zárobkovú činnosť o 65 % a ťažké zdravotné postihnutie s mierou funkčnej poruchy 50 %. Súd prvej inštancie považoval za primerané zdravotnému stavu žalobcu a povahe následkov jeho poškodenia zvýšenie tejto náhrady o 40 %. Pri stanovení výšky náhrady vychádzal z predložených listinných dôkazov, ako aj z výpovede samotného žalobcu a ďalších svedkov. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na konkrétne skutkové okolnosti prípadu a jasne vysvetlil, z akých dôvodov dospel k záveru o primeranosti zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 40 %. Odvolací súd považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie za vecne správne. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia vyplýva, že odvolací súd si bol vedomý toho, že by mohol zasiahnuť do úvahy súdu prvej inštancie ohľadom zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z., ale iba v prípade, ak by bola porušená zásada primeranosti. Dovolací súd konštatuje, že právne úvahy súdov oboch inštancií, založené na výsledkoch vykonaného dokazovania, pri rozhodovaní o primeranom zvýšení náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia zohľadnili závažnosť poškodenia zdravia žalobcu a jeho dôsledky na možnosti žalobcu uplatniť sa v živote a spoločnosti. (...)“

17.2. Z odôvodnenia rozhodnutia NS SR sp. zn. 8Cdo/142/2018 vyplýva: „41. Zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. sa teda neobmedzuje len na prípady vysokej úrovne predchádzajúceho uplatnenia poškodeného v spoločnosti (v kultúrnej, umeleckej, športovej a podobnej sfére života), ale je opodstatnené aj v prípadoch ďalších, v ktorých to odôvodňujú individuálne okolnosti zistené vykonaným dokazovaním. V praxi všeobecných súdov ide o okolnosti najrozmanitejšej povahy, ktoré môžu, avšak nemusia odzrkadľovať mieru spoločenského

angažovania sa poškodeného pred škodovou udalosťou.

42. Ako už bolo uvedené, úvaha súdu o primeranosti zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.) nie je voľná. Súd musí dbať o to, aby priznaná výška tejto náhrady bola založená na objektívnych a rozumných dôvodoch, a aby medzi výškou priznanej náhrady a spôsobenou škodou existoval vzťah primeranosti. Za spravodlivé rozhodnutie o nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia treba považovať také rozhodnutie, ktoré rešpektuje princíp proporcionality. Tento princíp vyžaduje, aby existoval vzťah primeranosti medzi priznanou výškou náhrady a spôsobenou ujmom (viď napr. rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/464/2015). V rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/192/2015 dovolací súd uviedol, že dôvod zasiahnuť do úvahy odvolacieho súdu o výške odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. dovolacím súdom by mohol byť daný len v prípade, ak by bola porušená zásada primeranosti. Dovolací súd dospel k presvedčeniu, že odvolací súd túto zásadu v danom spore porušil.

43. V preskúmanom prípade bolo zistené, že žalobca utrpel pri dopravnej nehode početné zranenia v 37. roku svojho života, pred úrazom viedol bežný život mladého človeka nedosahoval mimoriadne výkony či už v osobnej, pracovnej, kultúrnej alebo športovej oblasti. Pracoval ako šofér kamiónu (v súčasnosti je už 3 roky nezamestnaný, nakoľko si nie je schopný nájsť prácu), finančne zabezpečoval rodinu, venoval sa dcére a manželke, chodil do prírody, do spoločnosti, športoval. Bol fyzicky zdatný, pôsobil ako vojak v mierových misiách. Inak mal iba bežné záľuby a vykonával zvyčajné práce v domácnosti. Po úraze spôsobenom pri dopravnej nehode zavinenej treťou osobou sa mu zásadne zmenil jeho dovtedajší svet v každej oblasti života a bol vyradený aj z bežných činností. V dôsledku úrazu sa žalobca stal invalidným v rozsahu 65 % [hoci invalidita u žalobcu nastala ešte v roku 2009, podľa správy posudkového lekára Sociálnej poisťovne, pobočka Humenné z 11. júna 2013 rozhodujúcim zdravotným postihnutím pre priznanie invalidity bola choroba podporného a pohybového aparátu v rozsahu 65 % - poúrazový brachiálny plexus s výrazným opuchom - parézou ťažkého stupňa (ďalších 10 % predstavovali ostatné ochorenia, a teda celková invalidita predstavuje 75 % miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť)]; podľa lekárskej správy z 30. októbra 2014 rozhodujúcim zdravotným postihnutím bola u žalobcu naďalej choroba podporného a pohybového aparátu v rozsahu 65 % s tým, že miera poklesu schopnosti zárobkovej činnosti zostala nezmenená 65 %, z čoho je zjavné, že invalidita žalobcu bola v rozsahu miery poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 65 % spôsobená práve poraneniami, ktoré žalobca utrpel pri dopravnej nehode v roku 2011]. Poškodenie zdravia žalobcu vzniknuté pri dopravnej nehode (následky úrazu) sú u neho trvalé a dokonca sa prehĺbujú. Žalobca je i držiteľom preukazu ZŤP z dôvodu miery funkčnej poruchy 50 %. Žalobca v dôsledku úrazu utrpel vážne poškodenie mozgu a chrbtice s následkom postkomočného syndrómu a obmedzenia pohyblivosti krčnej chrbtice. Trpí častými bolesťami krčnej chrbtice, výraznou bolesťou v pravom ramene, slabosťou ruky, nespavosťou, máva závraty, problémy s pamäťou, nevie sa koncentrovať. Pre neznesiteľné bolesti užíva lieky na tlmenie bolesti. Ľavú ruku má mramorovanú a ohybotrofickú. Je čiastočne nesebestačný, nevie si zapnúť gombík, zips, obuť ponožky, zaviazať šnúry na topánkach, umyť hlavu. Jeho psychika je narušená a spojená s úzkosťou a bezmocnosťou. Trpí permanentnou únavou, nespavosťou a depresiami (je uzavretý). Je vylúčený z možnosti uplatniť sa v pracovnom zaradení (vzhľadom poklesu jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou), ako aj v osobných záľubách, kultúrnom vyžití a v športe, (nemôže viesť motorové vozidlo, nemôže vykonávať práce v záhrade, nechodí do kina, divadla, do spoločnosti, na dovolenky, nemôže dlhšie stáť, nemôže športovať, hubáčiť, venovať sa turistike, hrať sa s dcérou, ktoré činnosti dovtedy bežne vykonával). Tieto skutočnosti aj podľa dovolacieho súdu nasvedčujú tomu, že v prípade žalobcu boli dané okolnosti hodné osobitného zreteľa (§ 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.) pre mimoriadne zvýšenie náhrady za SSU.(...) V prejednávanej veci súdy oboch inštancií vychádzali z rovnakých skutkových okolností a oba dospeli k záveru, že pri odškodnení žalobcu treba aplikovať § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.. Mali teda za to, že u žalobcu existovali dôvody hodné osobitného zreteľa pre mimoriadne zvýšenie odškodnenia SSU (t. j. bol daný základ nároku). Pri rozhodovaní o samotnej výške (percentuálnom vyjadrení tejto náhrady až o 50 %) však zohľadnili tie isté poškodenia, o ktoré opreli priznanie samotného nároku (jeho základu) na mimoriadne zvýšenie odškodnenia. Súdy teda automaticky spojili dôvody pre vznik tohto nároku s dôvodmi jeho navýšenia až o 50 % (teda z dôvodov, pre ktoré podľa nich vznikol žalobcovi samotný nárok na mimoriadne zvýšenie odškodnenia za SSU, priznali i jeho maximálne prípustné zvýšenie - 50 %). Podľa

ustálenej súdnej praxe (pozri rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/126/2014), „maximálne navýšenie o 50 % je možné priznať len poškodeným s najťažšími následkami, keď zostanú pripútaní na lôžko, plne odkázaní na pomoc iných, ktorí nedokážu vykonávať ani základné životné úkony, sú úplne izolovaní nielen od akéhokoľvek spoločenského, športového alebo kultúrneho života, ale aj od sexuálneho a citového života“. Takéto následky však poškodenie zdravia u žalobcu v dôsledku dopravnej nehody nemalo. 46. V prípade žalobcu nešlo o úplné ochrnutie jeho končatín (končatiny), ktoré by znamenalo úplnú stratu schopnosti akéhokoľvek pohybu. Nejde ani o prípad ležiaceho pacienta vyžadujúceho podávanie umelej výživy, polohovanie a bez akejkoľvek komunikácie (kedy, by - podľa názoru dovolacieho súdu - bolo primerané zvýšenie až o 50 %). Žalobca nie je nesebestačný, iba potrebuje pomoc s niektorými činnosťami. Vie sa samostatne pohybovať, nie je vylúčený z rodinného života. Napriek stupňu poškodenia zdravia žalobcu teda nejde v jeho prípade o najzávažnejšie možné sťaženie uplatnenia sa v živote, ktoré by odôvodňovalo využitie plného zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z..

47. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd (a rovnako i súd prvej inštancie) pri stanovení zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia až o 50 % (teda v maximálnej výške) nezachoval zásadu primeranosti a svoje právne úvahy podložené výsledkami vykonaného dokazovania v tomto smere náležite neodôvodnil. Dovolací súd preto - čo do primeranosti zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia - bol oprávnený zasiahnuť do týchto úvah.“

17.3. Z rozhodnutia NS SR sp. zn. 7Cdo/236/2022 tiež vyplýva: „29. Pri nepriznaní zvýšenia SSU na 50 % najvyšší súd poukazuje na odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu: „Výrazné zvýšenie náhrady za SSU (o 50 %), ktoré požaduje žalobkyňa, je vyhradené výlučne prípadom, keď je poškodený vplyvom následkov úrazu takmer vyradený zo života, a keď jeho predpoklady pre uplatnenie v spoločnosti sú takmer stratené (porov. rozsudok NS SR z 29. 9. 2005 sp. zn. 3Cdo/74/2005).“

30. Toto odôvodnenie vychádza z ustálenej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu, a preto sa s ním najvyšší súd vzhľadom na zistený skutkový stav odvolacím súdom plne stotožňuje. K uvedenému je vhodné poukázať aj na iné rozhodnutia dovolacieho súdu, napr. rozsudok z 21. júna 2018 sp. zn. 3Cdo/209/2017: „Nejde ani o prípad ležiaceho pacienta vyžadujúceho podávanie umelej výživy, polohovanie a bez akejkoľvek komunikácie (kedy, by - podľa názoru odvolacieho súdu - bolo primerané zvýšenie až o 50 %).“ Inými slovami povedané, ak by odvolací súd priznal zvýšenie SSU o 50 %, nebolo by to spravodlivé voči poškodeným, ktorý utrpeli vážnejšie následky. Rovnako nebolo preukázané, že v danom prípade došlo k zmareniu iných činností, kde žalobkyňa dosahovala mimoriadne výkony či už v osobnej, pracovnej, kultúrnej alebo športovej oblasti. Z tohto dôvodu považuje dovolací súd zvýšenie SSU o 40 % za dostatočné.(...)“

17.4. Z uvedených rozhodnutí podľa dovolacieho súdu teda vyplýva, že zvýšiť sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. o maximálne navýšenie o 50 % je možné priznať len poškodeným s najťažšími následkami, keď zostanú pripútaní na lôžko, plne odkázaní na pomoc iných, ktorí nedokážu vykonávať ani základné životné úkony, sú úplne izolovaní nielen od akéhokoľvek spoločenského, športového alebo kultúrneho života, ale aj od sexuálneho a citového života. Takéto následky však poškodenie zdravia u žalobkyne v dôsledku dopravnej nehody nemalo, vzhľadom na skutkové zistenia a na vykonané dokazovanie. V prípade žalobkyne, ani podľa názoru dovolacieho súdu, napriek stupňu poškodenia zdravia žalobkyne nejde v jej prípade o najzávažnejšie možné sťaženie uplatnenia sa v živote, ktoré by odôvodňovalo využitie plného zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.. V tomto smere úvahy súdov vzhľadom aj na uvádzané rozhodnutia dovolacieho súdu sú správne a zodpovedajú zásade proporcionality, primeranosti a individuálneho posúdenia veci.

17.5. Nejde ani o prípad ležiaceho pacienta vyžadujúceho podávanie umelej výživy, polohovanie a bez akejkoľvek komunikácie (kedy, by - podľa názoru dovolacieho súdu - bolo primerané zvýšenie až o 50 %). Žalobkyňa nie je nesebestačná, iba potrebuje pomoc s niektorými činnosťami. Vie sa samostatne pohybovať, nie je vylúčená z rodinného života, vie sa primerane postarať aj o domácnosť a zvládala sa dokonca podľa jej samotného vyjadrenia postarať o svojich svokrovcov, ktorým zabezpečovala opateru, za čo poberala aj opatrovateľské dávky. Nebolo teda potrebné zasiahnuť do úvahy súdov, keď bolo dostatočne zdôvodnené na základe vykonaného dokazovania, prečo žalobkyňu nepatrí zvýšené SSÚ nad rozsah 2.180 eur.

17.6. Žalobkyňa žiadala vyriešiť aj druhú právnu otázku, a to postupom podľa 421 ods. 1 písm. b) CSP

a to, ktoré prípady je možné považovať za prípady hodné osobitného zreteľa podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2007 Z. z., či za tieto prípady je možné považovať len tie najzávažnejšie prípady ako kvádruplégia, paraplégia a pripútanie na lôžko, alebo podľa individuálnych okolností aj iné prípady, ktoré takúto úplne maximálnu závažnosť nedosahujú.

17.7. Vzhľadom na to, že z vyššie uvádzaných rozhodnutí dovolacieho súdu vyplýva, že dovolací súd sa aplikáciou § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. zaoberal (viď body 16.9. až 17.5.) a v týchto stanovil pomerne jednoznačné kritéria aplikácie uvedeného zákonného ustanovenia, súdy v predmetnej veci sa od týchto neodchýlili. Žalobkyni bolo priznané sťaženie spoločenského uplatnenia sumou 2.180 eur a nad stanovený rozsah bola žaloba zamietnutá, pričom opakovane dovolací súd uvádza, že vo veci pri posudzovaní bola zachovaná tak ako vyplýva z uvádzaných rozhodnutí zásada proporcionality, primeranosti a individuálneho zhodnotenia konkrétneho prípadu žalobkyne, keď na základe skutkových zistení a vykonaného dokazovania síce vyjadrili odlišne mieru primeranosti zvýšenia odškodnenia, odvolací súd mal dokonca za to, že žalobkyni nepatrí žiadne zvýšenie SSÚ, ale nakoniec uviedol, že nie je dôvod priznať vyššie odškodnenie než vo výške 2.180 eur s ohľadom na uvedené skutkové zistenia a vykonané dokazovanie, keď žalobkyňa po dopravnej nehode poskytovala ona sama starostlivosť svojej svokre a svokrovi a aj na vyššie už uvedené zistenia, nakoniec zodpovedá aj úvahám z citovaných rozhodnutí, a preto nebol dôvod zasiahnuť do úvahy súdov o výške odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia, nad stanovený rozsah 2.180 eur. V predmetnej veci teda nedošlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci. Dovolaciemu súdu za opísanej situácie preto neostalo iné, než dovolanie žalovaného zamietnuť v súlade s ustanovením § 448 CSP.

18. Dovolací súd žalovanému ako úspešnému v dovolacom konaní priznal podľa § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP voči neúspešnej žalobkyni nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

19. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.